

GAUTENG DEPARTMENT OF EDUCATION
SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONOCTOBER / NOVEMBER 2005
OKTOBER / NOVEMBER 2005LATIN HG
(First Paper)

TIME: 2½ hours

MARKS: 200

INSTRUCTIONS:

- Answer ALL the sections, A, B, C and D.
-
-

SECTION A
PRESCRIBED WORK – TRANSLATION ONLY

QUESTION 1

Translate the following passage into good English.

Turnus rejoices in the death of Pallas.

et laevo pressit pede talia fatus	1
exanimem rapiens immania pondera balte	
impressumque nefas: una sub nocte iugali	
caesa manus iuvenum foede thalamique cruenti,	
quae Clonus Eurytides multo caelaverat auro;	5
quo nunc Turnus ovat spolio gaudetque potitus.	
nescia mens hominum fati sortisque futurae	
et servare modum rebus sublata secundis!	
Turno tempus erit magno cum optaverit emptum	
intactum Pallanta, et cum spolia ista diemque	10
oderit. at socii multo gemitu lacrimisque	
impositum scuto referunt Pallanta frequentes.	
o doctus atque decus magnum rediture parenti,	
haec te prima dies bello dedit. haec eadem aufert,	
cum tamen ingentes Rutulorum linquis acervos!	15

[30]

QUESTION 2

Translate the following passage into good English.

Trajan responds to Pliny's request.

actum quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis causis eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es.	1
neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. conquirendi non sunt: si deferantur et arguantur, puniendi sunt, ita tamen ut, qui	5
negaverit se Christianum esse idque re ipsa manifestum fecerit, id est supplicando dis nostris, quamvis suspectus in praeteritum, veniam ex paenitentia impetret. sine auctore vero propositi libelli in nullo crimine locum habere debent. nam et pessimi exempli nec nostri saeculi est.	10

[28]

QUESTION 3

Translate the following passage into good English.

Catullus honours a friend.

cui dono lepidum novum libellum arida modo pumice expoliturum?	1
Corneli, tibi: namque tu solebas meas esse aliquid putare nugas iam tum, cum ausus es unus Italorum omne aevum tribus explicare cartis doctis, Iuppiter, et laboriosis.	5
quare habe tibi quidquid hoc libelli qualecumque; quod, o patrona virgo, plus uno maneat perenne saeculo.	10

[17]

QUESTION 4

Translate the following passage into good English.

Cicero expatiates on Caesar's positive characteristics.

domuisti gentes inmanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes; sed tamen ea vicisti, quae et naturam et condicionem, ut vinci possent, habebant. nulla est enim tantavis, quae non ferro et viribus debilitari frangique	1
possit. animum vincere, iracundiam cohibere, victoriae temperare, adversarium nobilitate, ingenio, virtute praestantem non modo extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem, haec qui facit, non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum deo iudico.	5
	10

[25]

TOTAL FOR SECTION A: [100]

**SECTION B
SCANSION**

N.B. Answer this section on the answer sheet, which you will find on page 11 of this examination paper.

Remember to place this sheet at the back of your answer book before handing it in.

QUESTION 5

Scan the lines on the answer sheet on page 11, carefully marking quantities, feet and main caesurae clearly. Remember to fill in your examination number and to detach page 11 and insert it in your answer book.

20/2= (10)

TOTAL FOR SECTION B: [10]

SECTION C
CONTEXTUAL QUESTIONS

QUESTION 6

6.1 **Virgil.** Do not translate. Read through and answer the questions that follow.

<p>dividimus muros et moenia pandimus urbis. accingunt omnes operi pedibusque rotarum subiciunt lapsus, et stuppea vincula collo intendunt: scandit fatalis machina muros feta armis.</p>	<p>1 5</p>
---	------------------------------------

- 6.1.1 Who is the subject of the verb *dividimus* (line 1)? (1)
- 6.1.2 What were these people doing? (1)
- 6.1.3 (a) Who tried to persuade these people to accept this gift? (1)
(b) What recent event gave substance to this man's story? (3)
- 6.1.4 Explain the meaning of the following phrase: *feta armis* (line 5). (2)
- 6.1.5 Name TWO things that happened after the arrival of this gift that were indicative of eminent danger. (2)
- 6.1.6 What was the outcome of this whole episode described in the passage above? (2)

[12]

6.2 **Pliny.** Do not translate. Read through and answer the questions that follow.

<p>heus tu, promittis ad cenam nec venis! dicitur ius: ad assem impendium reddes nec id modicum. paratae erant lactucae singulae, cochleae ternae, ova bina, halica cum mulso et nive (nam hanc quoque computabis, immo hanc in primis, quae perit in ferculo), olivae, betacei, cucurbitae, bulbi, alia mille non minus lauta. audisses comoedos vel lectorem vel lyristen vel, quae mea liberalitas, omnes. at tu apud nescio quem ostrea, vulvas, echinos, Gaditanas maluisti. dabis poenas, non dico quas. dure fecisti: invidisti, nescio an tibi, certe mihi, sed tamen et tibi. quantum nos lusissemus, rissesemus, studuissemus! potes adparatius cenare apud multos, nusquam hilarius, simplicius, incautius. in summa experire et, nisi postea te aliis potius excusaveris, mihi semper excusa. vale.</p>	<p>1 5 10</p>
---	---

- 6.2.1 To whom is this letter addressed? (1)
- 6.2.2 What does Pliny mean with the phrases *dicitur ius* (line 1) and *impedium reddes* (line 2)? (2)
- 6.2.3 Name FOUR of the dishes that Pliny had prepared for his guest. (2)
- 6.2.4 Explain what the following was:
 (a) *mulso* (line 4)
 (b) *nive* (line 4) (1)
 (c) Why does Pliny specifically want to be reimbursed for the *nive* (line 4)? (1)
- 6.2.5 Quote an example of hyperbole from the above passage. (1)
- 6.2.6 What sort of entertainment did Pliny normally have with his dinner? Quote Latin words from the text to substantiate your answer. (3)
- 6.2.7 What does Pliny mean by the last line? (2)

[14]

6.3 **Catullus.** Do not translate. Read through and answer the questions that follow.

hesterno, Licini, die otiosi	1
multum lusimus in meis tabellis, ut convenerat esse delicatos, scribens versiculos uterque nostrum	
ludebat numero modo hoc modo illuc, reddens mutua per iocum atque vinum.	5
atque illinc abii tuo lepore incensus, Licini, facetiisque, ut nec me miserum cibus iuaret	
ut nec somnus teget quiete ocellos, sed toto indomitus furore lecto versarer, cupiens videre lucem, ut tecum loquerer simulque ut essem.	10

- 6.3.1 What is the meaning of *otiosi* (line 1)? (1)
- 6.3.2 Name TWO things that comprise the “play of poets”. Justify your answer with quotations from this poem. (4)

- 6.3.3 (a) Later on in this poem Catullus refers to Nemesis. Who was Nemesis? (1)
 (b) What is the implication of this reference? (1)
- 6.3.4 Describe Catullus' mood immediately after he had left Licinius. (1)

[8]

6.4 **Cicero.** Do not translate. Read through and answer the questions that follow.

at quem ad modum me coarguerit homo acutus , recordamini. "Caesare interfecto". Inquit, "statim cruentem alte extollens Brutus pugionem Ciceronem nominatim exclamavit atque ei recuperatam libertatem est gratulatus". cur mihi potissimum? quia sciebam? vide, ne	1
illa causa fuerit adpellandi mei, quod, cum rem gessisset consimilem rebus iis, quas ipse gesseram , me potissimum testatus est se aemulum mearum laudium extitisse. tu autem, omnium stultissime, non intellegis, si, id quod me arguis, voluisse interfici Caesarem crimen sit,	5
etiam laetatum esse mortem Caesaris crimen esse? quid enim interest inter suorum facti et probatorem? aut quid refert, utrum voluerim fieri an gaudeam factum? ecquis est igitur exceptis iis, qui illum regnare gaudebant, qui illud	10
aut fieri noluerit aut factum improbarit? omnes ergo in culpa. etenim omnes boni, quantum in ipsis fuit, Caesarem occiderunt; aliis consilium, aliis animus, aliis occasio defuit, voluntas nemini.	15

- 6.4.1 What is Cicero speaking about in this passage? (1)
- 6.4.2 To whom is he referring with the words *homo acutus* (line 1)? (1)
- 6.4.3 How did Caesar die? (1)
- 6.4.4 (a) *Ciceronem nominatim exclamavit* (line 3). Why did Brutus call out Cicero's name? (2)
 (b) What explanation does Cicero have further for Brutus' naming him? (1)
 (c) *rem ... consimilem rebus iis, quas ipse gesseram* (lines 6-7) – what specific incident is Cicero referring to with these words? (1)
 (d) Why does Cicero refer to this event at this stage? (2)
 (e) Do you agree with Cicero? Justify your answer. (3)
 (f) How does Cicero justify his perception of actually having been involved, later on in this passage, although all knew he did not take part? (3)
 (g) What rhetorical device does Cicero repeatedly use to convey his message in the latter part of the above passage? (1)

[16]

TOTAL FOR SECTION C: [50]

P.T.O.

SECTION D
GRAMMAR

QUESTION 7

7.1

et laevo pressit pede talia fatus	1
exanimem rapiens immania pondera baltei impressumque nefas: una sub nocte iugali	
caesa manus iuvenum foede thalamicque cruenti,	5
quae Clonus Eurytides multo caelaverat auro; quo nunc Turnus ovat spolio gaudetque potitus.	
nescia mens hominum fati sortisque futurae et servare modum rebus sublata secundis!	
Turno tempus erit magno cum optaverit emptum intactum Pallanta, et cum spolia ista diemque	10
oderit. at socii multo gemitu lacrimisque impositum scuto referunt Pallanta frequentes.	
o dolor atque decus magnum rediture parenti, haec te prima dies bello dedit. haec eadem aufert, cum tamen ingentes Rutulorum linquis acervos	15

- 7.1.1 With which nouns do the following adjectives agree?
 (a) *laevo* (line 1)
 (b) *caesa* (line 4)
 (c) *prima* (line 14) (3)
- 7.1.2 Quote an example of the following from the above text:
 (a) present participle
 (b) infinitive
 (c) vocative (3)
- 7.1.3 *iuvenum* (line 4) and *hominum* (line 7) are in the same case for the same reason. True or false? Justify your answer. (2)
- 7.1.4 State and explain the case of *fati* (line 7). (1)

7.2

actum quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis causis	1
eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es. neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. conquirendi non sunt: si	
deferantur et arguantur , puniendi sunt, ita tamen ut, qui	5
negaverit se Christianum esse idque re ipsa manifestum fecerit, id est supplicando dis nostris, quamvis suspectus in praeteritum, veniam ex paenitentia impetret. sine auctore vero propositi libelli in nullo crimine locum habere debent. nam et pessimi exempli nec nostri saeculi est.	10

- 7.2.1 (a) Quote an example of a gerundive of obligation. (1)
 (b) Rewrite this gerundive of obligation by using an alternate construction or the modal verb *debeo*, *-ere*. (2)
- 7.2.2 Account for the use of the ablative in the following phrases:
 (a) *causis* (line 1)
 (b) *re ipsa* (line 6)
 (c) *auctore* (line 8) (3)
- 7.2.3 *constitui* (line 4) and *habere* (line 9) are the same part of speech. True or false? Justify your answer. (2)
- 7.2.4 *deferantur* (line 5) and *arguantur* (line 5) are in the same mood for the same reason. True or false? Justify your answer. (2)
- 7.2.5 Rewrite the following phrase into direct speech: *negavit se Christianum esse*. (2)

7.3

cui dono lepidum novum libellum arida modo pumice expolitur?	1
Corneli , tibi: namque tu solebas meas esse aliquid putare nugas iam tum, cum ausus es unus Italorum omne aevum tribus explicare cartis doctis, Iuppiter, et laboriosis. quare habe tibi quidquid hoc libelli	5
qualecumque ; quod, o patrona virgo, plus uno maneat perenne saeclo .	10

- 7.3.1 *cui* (line 1) and *Corneli* (line 3) are in the same case. True or false? Justify your answer. (2)
- 7.3.2 (a) Quote an example of indirect speech from the above passage. (1)
 (b) On which verb is the above construction dependent in the above context? (1)
 (c) What is this construction called? (1)
- 7.3.3 Account for the mood of *maneat* (line 10). (1)
- 7.3.4 Quote ONE example of the following:
 (a) partitive genitive
 (b) ablative of instrument
 (c) deponent verb (3)
- 7.3.5 With which word(s) in the poem does *qualecumque* (line 9) agree? (1)

7.4

domuisti gentes inmanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes; sed tamen ea vicisti, quae et naturam et condicionem, ut vinci possent , habebant. nulla est enim tanta vis , quae non ferro et viribus debilitari frangique possit . animum vincere, iracundiam cohibere, victoriae temperare, adversarium nobilitate , ingenio, virtute praestantem non modo extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem, haec qui facit , non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum deo iudico.	1 5 10
---	--------------

- 7.4.1 Write down FOUR adjectives from lines 1 to 3 used with *gentes* (line 1). (2)
- 7.4.2 Account for the mood of *possent* (line 4) and *possit* (line 6). (2)
- 7.4.3 State and account for the use of the following cases:
(a) *genere* (line 2)
(b) *vis* (line 5) (2)
- 7.4.4 (a) What is the object of *facit* (line 9)? (1)
(b) This word stands in apposition to a series of phrases. Quote one of these. (1)
- 7.4.5 Is *cum* (line 10) a preposition or conjunction? Explain. (1)

TOTAL FOR SECTION D: [40]**TOTAL: 200**

EXAMINATION NUMBER / EKSAMENNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Scan the following lines:
Skandeer die volgende reëls:

VIRGIL / VERGILIUS

exitium dirum hasta ferens orasque recludit

loricae et clipei extremos septemplicis orbis.

CATULLUS

hoc misso in Syriam requierant omnibus aures

audiebant eadem haec leniter et leviter.

[10]

END/EINDE

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

OCTOBER / NOVEMBER 2005
OKTOBER / NOVEMBER 2005LATYN HG
(Eerste Vraestel)

TYD: 2½ uur

PUNTE: 200

INSTRUKSIES:

- Beantwoord AL die afdelings: A, B, C en D.
-
-

AFDELING A
VOORGESKREWE LEESSTUKKE – SLEGS VERTALING

VRAAG 1

Vertaal die volgende leesstuk in goeie Afrikaans.

Turnus verheug hom oor die dood van Pallas.

et laevo pressit pede talia fatus	1
exanimem rapiens immania pondera balte impressumque nefas: una sub nocte iugali caesa manus iuvenum foede thalamicque cruenti, quae Clonus Eurytides multo caelaverat auro;	5
quo nunc Turnus ovat spolio gaudetque potitus. nescia mens hominum fati sortisque futurae et servare modum rebus sublata secundis! Turno tempus erit magno cum optaverit emptum intactum Pallanta, et cum spolia ista diemque oderit. at socii multo gemitu lacrimisque	10
impositum scuto referunt Pallanta frequentes. o dobr atque decus magnum rediture parenti, haec te prima dies bello dedit. haec eadem aufert, cum tamen ingentes Rutulorum linquis acervos!	15

[30]

VRAAG 2

Vertaal die volgende leesstuk in goeie Afrikaans.

Trajanus reageer op Plinius se versoek.

actum quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis causis eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es.	1
neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. conquirendi non sunt: si deferantur et arguantur, puniendi sunt, ita tamen ut, qui negaverit se Christianum esse idque re ipsa manifestum fecerit, id est supplicando dis nostris, quamvis suspectus in praeteritum, veniam ex paenitentia impetret. sine auctore vero propositi libelli in nullo crimine locum habere debent. nam et pessimi exempli nec nostri saeculi est.	5 10

[28]

VRAAG 3

Vertaal die volgende leesstuk in goeie Afrikaans.

Catullus vereer 'n vriend.

cui dono lepidum novum libellum arida modo pumice expolitur? Corneli, tibi: namque tu solebas meas esse aliquid putare nugas	1 5
iam tum, cum ausus es unus Italorum omne aevum tribus explicare cartis doctis, Iuppiter, et laboriosis. quare habe tibi quidquid hoc libelli qualecumque; quod, o patrona virgo, plus uno maneat perenne saeculo.	10

[17]

VRAAG 4

Vertaal die volgende leesstuk in goeie Afrikaans.

Cicero gee 'n uiteensetting van Caesar se positiewe karaktereienskappe.

domuisti gentes immanitate barbaras, multitudine	1
innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere	
abundantes; sed tamen ea vicisti, quae et naturam et	
condicionem, ut vinci possent, habebant. nulla est enim	
tanta vis, quae non ferro et viribus debilitari frangique	5
possit. animum vincere, iracundiam cohibere, victoriae	
temperare, adversarium nobilitate, ingenio, virtute	
praestantem non modo extollere iacentem, sed etiam	
amplificare eius pristinam dignitatem, haec qui facit, non	
ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum deo	10
iudico.	

[25]

TOTAAL VIR AFDELING A: [100]

**AFDELING B
SKANDERING**

LW Beantwoord hierdie afdeling op die antwoordblad wat jy op bladsy 11 van hierdie vraestel sal vind.

Onthou om hierdie antwoordblad agter in jou antwoordboek to plaas voordat jy jou antwoordboek inhandig.

VRAAG 5

Skandeer die reëls op die antwoordblad op bladsy 11. Onthou om dit los te maak nadat jy jou eksamenommer ingevul het, en sit dit binne jou antwoordboek.

20/2= (10)

TOTAAL VIR AFDELING B: [10]

AFDELING C
KONTEKSTUELE VRAE

VRAAG 6

6.1 **Vergilius.** Moenie vertaal nie. Lees deur en beantwoord die vrae wat volg.

<p>dividimus muros et moenia pandimus urbis. accingunt omnes operi pedibusque rotarum subiciunt lapsus, et stuppea vincula collo intendunt: scandit fatalis machina muros feta armis.</p>	<p>1 5</p>
---	---

- 6.1.1 Wie is die onderwerp van die werkwoord *dividimus* (reël 1)? (1)
- 6.1.2 Wat was hierdie mense besig om te doen? (1)
- 6.1.3 (a) Wie het hierdie mense probeer oorreed om die geskenk van die Grieke te aanvaar? (1)
(b) Watter onlangse gebeure het die Grieke toe oorreed om hierdie persoon se storie te aanvaar? (3)
- 6.1.4 Verduidelik die betekenis van die volgende frase: *feta armis* (reël 5). (2)
- 6.1.5 Noem TWEE gebeure wat plaasgevind het nadat hierdie geskenk aanvaar is wat op die naderende onheil gedui het. (2)
- 6.1.6 Wat was die afloop van die gebeure wat in bostaande leesstuk beskryf word? (2)

[12]

6.2 **Plinius.** Moenie vertaal nie. Lees deur en beantwoord die vrae wat volg.

<p>heus tu, promittis ad cenam nec venis! dicitur ius: ad assem impedium reddes nec id modicum. paratae erant lactucae singulae, cochleae ternae, ova bina, halica cum mulso et nive (nam hanc quoque computabis, immo hanc in primis, quae perit in ferculo), olivae, betacei, cucurbitae, bulbi, alia mille non minus lauta. audisses comoedos vel lectorem vel lyristen vel, quae mea liberalitas, omnes. at tu apud nescio quem ostrea, vulvas, echinos, Gaditanas maluisti. dabis poenas, non dico quas. dure fecisti: invidisti, nescio an tibi, certe mihi, sed tamen et tibi. quantum nos lusissemus, rissesemus, studuissemus! potes adparatius cenare apud multos, nusquam hilarius, simplicius, incautius. in summa experire et, nisi postea te aliis potius excusaveris, mihi semper excusa. vale.</p>	<p>1 5 10</p>
--	---

- 6.2.1 Aan wie is hierdie brief gerig? (1)
- 6.2.2 Wat bedoel Plinius met die frase *dicitur ius* (reël 1) en *impendium reddes* (reël 2)? (2)
- 6.2.3 Noem VIER van die geregte wat Plinius vir sy gas voorberei het. (2)
- 6.2.4 Verduidelik wat die volgende was:
 (a) *mulso* (reël 4) (1)
 (b) *nive* (reël 4) (1)
 (c) Waarom wil Plinius spesifiek vir die *nive* (reël 4) vergoed word? (1)
- 6.2.5 Haal 'n voorbeeld van 'n hiperbool uit bostaande leesstuk aan. (1)
- 6.2.6 Watter soort vermaak het Plinius gewoonlik saam met sy aandete gehad? Haal Latynse woorde uit die teks aan om jou antwoord te staaf. (3)
- 6.2.7 Wat bedoel Plinius met die laaste reël? (2)

[14]

6.3 **Catullus.** Moenie vertaal nie. Lees deur en beantwoord die vrae wat volg.

hesterno, Licini, die otiosi	1
multum lusimus in meis tabellis, ut convenerat esse delicatos, scribens versiculos uterque nostrum ludebat numero modo hoc modo illuc, reddens mutua per iocum atque vinum.	5
atque illinc abii tuo lepore incensus, Licini, facetiisque, ut nec me miserum cibus iuaret ut nec somnus teget quiete ocellos, sed toto indomitus furore lecto versarer, cupiens videre lucem, ut tecum loquerer simulque ut essem.	10

- 6.3.1 Wat is die betekenis van *otiosi* (reël 1)? (1)
- 6.3.2 Noem TWEE dinge waaruit die “spel van digters” bestaan. Motiveer jou antwoord met aanhalings uit die gedig. (4)

- 6.3.3 (a) Later in die gedig verwys Catullus na Nemesis. Wie was Nemesis? (1)
 (b) Wat is die implikasie van hierdie verwysing? (1)
- 6.3.4 Beskryf Catullus se gemoedstoestand nadat hy Licinius verlaat het. (1)

[8]

6.4 **Cicero.** Moenie vertaal nie. Lees deur en beantwoord die vrae wat volg.

at quem ad modum me coarguerit homo acutus ,	1
recordamini. "Caesare interfecto". Inquit, "statim cruentem	
alte extollens Brutus pugionem Ciceronem nominatim	
exclamavit atque ei recuperatam libertatem est	
gratulatus". cur mihi potissimum? quia sciebam? vide, ne	5
illa causa fuerit adpellandi mei, quod, cum rem gessisset	
consimilem rebus iis, quas ipse gesseram , me	
potissimum testatus est se aemulum mearum laudium	
extitisse. tu autem, omnium stultissime, non intellegis, si,	10
id quod me arguis, voluisse interfici Caesarem crimen sit,	
etiam laetatum esse mortem Caesaris crimen esse? quid	
enim interest inter suorum facti et probatorem? aut quid	
refert, utrum voluerim fieri an gaudeam factum? ecquis	
est igitur exceptis iis, qui illum regnare gaudebant, qui illud	15
aut fieri noluerit aut factum improbarit? omnes ergo in	
culpa. etenim omnes boni, quantum in ipsis fuit, Caesarem	
occiderunt; aliis consilium, aliis animus, aliis occasio defuit,	
voluntas nemini.	

- 6.4.1 Waaroor praat Cicero in hierdie leesstuk? (1)
- 6.4.2 Na wie verwys hy met die woorde *homo acutus* (reël 1)? (1)
- 6.4.3 Hoe het Caesar gesterf? (1)
- 6.4.4 (a) *Ciceronem nominatim exclamavit* (reël 3). Waarom het Brutus Cicero se naam uitgeroep? (2)
 (b) Watter verdere verduideliking gee Cicero vir die feit dat Brutus hom genoem het? (1)
 (c) *rem ... consimilem rebus iis, quas ipse gesseram* (reël 6-7) – na watter spesifieke voorval verwys Cicero met hierdie woorde? (1)
 (d) Waarom verwys Cicero na hierdie gebeure op hierdie stadium? (2)
 (e) Stem jy saam met Cicero? Motiveer jou antwoord. (3)
 (f) Hoe regverdig Cicero sy aanmatiging van medeverantwoordelikheid later in hierdie leesstuk, hoewel almal geweet het hy het nie deelgeneem nie? (3)
 (g) Watter retoriese truuk gebruik Cicero herhaaldelik om sy boodskap in die laaste gedeelte van hierdie leesstuk oor te dra? (1)

[16]

TOTAAL VIR AFDELING C: [50]

AFDELING D
GRAMMATIKA

VRAAG 7

7.1

et laevo pressit pede talia fatus	1
exanimem rapiens immania pondera baltei impressumque nefas: una sub nocte iugali	
caesa manus iuvenum foede thalimique cruenti, quae Clonus Eurytides multo caelaverat auro; quo nunc Turnus ovat spolio gaudetque potitus.	5
nescia mens hominum fati sortisque futurae et servare modum rebus sublata secundis!	
Tumo tempus erit magno cum optaverit emptum intactum Pallanta, et cum spolia ista diemque oderit. at socii multo gemitu lacrimisque impositum scuto referunt Pallanta frequentes.	10
o dolor atque decus magnum rediture parenti, haec te prima dies bello dedit. haec eadem aufert, cum tamen ingentes Rutulorum linquis acervos	15

- 7.1.1 Met watter selfstandige naamwoorde kongruer die volgende byvoeglike naamwoorde?
 (a) *laevo* (reël 1)
 (b) *caesa* (reël 4)
 (c) *prima* (reël 14) (3)
- 7.1.2 Haal 'n voorbeeld van die volgende uit die teks aan:
 (a) teenwoordige deelwoord
 (b) infinitief
 (c) vokatief (3)
- 7.1.3 *iuvenum* (reël 4) en *hominum* (reël 7) is in dieselfde naamval om dieselfde rede. Waar of vals? Motiveer jou antwoord. (2)
- 7.1.4 Benoem en verklaar die naamval van *fati* (reël 7) (1)

7.2

actum quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis causis	1
eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es. neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. conquirendi non sunt: si deferantur et arguantur , puniendi sunt, ita tamen ut, qui negaverit se Christianum esse idque re ipsa manifestum fecerit, id est supplicando dis nostris, quamvis suspectus in praeteritum, veniam ex paenitentia impetret. sine auctore vero propositi libelli in nullo crimine locum habere debent. nam et pessimi exempli nec nostri saeculi est.	5
	10

- 7.2.1 (a) Haal 'n voorbeeld van 'n gerundivum van verpligting aan. (1)
 (b) Herskryf hierdie gerundivum van verpligting deur van 'n ander konstruksie of van die modale werkwoord *debeo*, -ere gebruik te maak. (2)
- 7.2.2 Gee 'n rede vir die gebruik van die ablatief in die volgende frases:
 (a) *causis* (reël 1)
 (b) *re ipsa* (reël 6)
 (c) *auctore* (reël 8) (3)
- 7.2.3 *constitui* (reël 4) en *habere* (reël 9) is dieselfde rededeel. Waar of vals? Motiveer jou antwoord. (2)
- 7.2.4 *deferantur* (reël 5) en *arguantur* (reël 5) is in dieselfde wyse om dieselfde rede. Waar of vals? Motiveer jou antwoord. (2)
- 7.2.5 Herskryf die volgende frase in die direkte rede: *negavit se Christianum esse*. (2)

7.3

cui dono lepidum novum libellum arida modo pumice expolitur?	1
Corneli , tibi: namque tu solebas meas esse aliquid putare nugas iam tum, cum ausus es unus Itatorum omne aevum tribus explicare cartis doctis, Iuppiter, et laboriosis. quare habe tibi quidquid hoc libelli qualecumque ; quod, o patrona virgo, plus uno maneat perenne saeclo .	5 10

- 7.3.1 *cui* (reël 1) en *Corneli* (reël 3) is in dieselfde naamval. Waar of vals? Motiveer jou antwoord. (2)
- 7.3.2 (a) Haal 'n voorbeeld van die indirekte rede uit die bostaande leesstuk aan. (1)
 (b) Watter woord bepaal hierdie konstruksie in die bostaande leesstuk? (1)
 (c) Wat word hierdie konstruksie genoem? (1)
- 7.3.3 Gee 'n rede vir die wyse van *maneat* (reël 10). (1)
- 7.3.4 Haal 'n voorbeeld van die volgende aan:
 (a) partitiewe genitief
 (b) ablatief van die instrument
 (c) deponente werkwoord (3)
- 7.3.5 Met watter woord(e) in die gedig kongrueer *qualecumque* (reël 9)? (1)

7.4

domuisti gentes inmanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes; sed tamen ea vicisti, quae et naturam et condicionem, ut vinci possent , habebant. nulla est enim tanta vis , quae non ferro et viribus debilitari frangique possit . animum vincere, iracundiam cohibere, victoriae temperare, adversarium nobilitate , ingenio, virtute praestantem non modo extollere iacentem, sed etiam amplificare eius pristinam dignitatem, haec qui facit , non ego eum cum summis viris comparo, sed simillimum deo iudico.	1 5 10
---	--------------

- 7.4.1 Skryf VIER byvoeglike naamwoorde neer uit reëls 1 tot 3 wat saam met *gentes* (reël 1) gebruik word. (2)
- 7.4.2 Verklaar die wyse van *possent* (reël 4) en *possit* (reël 6). (2)
- 7.4.3 Benoem en verklaar die volgende naamvalle:
(a) *genere* (reël 2)
(b) *vis* (reël 5) (2)
- 7.4.4 (a) Wat is die voorwerp van *facit* (reël 9)? (1)
(b) Hierdie woord staan in opposisie met ? hele reeks frases. Haal een aan. (1)
- 7.4.5 Is *cum* (reël 10) ? voorsetsel of ? voegwoord? Verduidelik. (1)

TOTAAL VIR AFDELING D: [40]

TOTAAL: 200

EXAMINATION NUMBER/ EKSAMENNOMMER

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Scan the following lines:
Skandeer die volgende reëls:

VIRGIL / VERGILIUS

exitium dirum hasta ferens orasque recludit

loricae et clipei extremos septemplicis orbes.

CATULLUS

hoc misso in Syriam requierant omnibus aures

audiebant eadem haec leniter et leviter.

[10]

END/EINDE